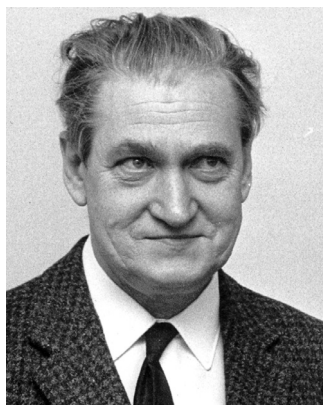

Han som föreläste om barnförbjudna föräldrar, vilken angelägen förebild!

När han kom in i föreläsningssalen slog det mig att han liknade Vilhelm Moberg. Han var docent från Stockholm och skulle hålla föreläsningar på Sahlgrenska, inbjuden av kursledaren. Året var 1959 och ämnet var socialmedicin, nyinrättat som akademiskt ämne året innan. Först senare tog jag nyfiket reda på mer i detalj vem denne lågmält karismatiske talare var, Gunnar Inghe (1910-1976), landets förste socialläkare.

Jag hade låga förväntningar inför detta mjuka ämne. Men denna månad kom att bli en stark uppmaning kring vardagsmänniskans villkor i Masthugget och Majorna, förmedlat av egenartade föreläsningar och studiebesök bland misären i rivningshusen.

Inghe sägs ha gjort socialmedicinen i landet till en kritisk vetenskap. Hans presentationer var därför alltigenom strikta och sakliga. Men språket kryddades av provocerande ord och termer. När han använde begreppet barnförbjuden lägenhet så definierade han detta oacceptabla boende inte bara med tekniska hustermer, utan vi gjorde inspektion på plats. Och det skulle regna den dagen, ty annars fick vi inte uppleva hur det läckte in i köket, som hade ingången direkt från gatan utan förstuga eller trappa.

Vi var ett 30-tal på kursen, de flesta från Göteborg och helt ovetande om misären omkring oss. Begreppet barnförbjudna föräldrar gick ju inte att demonstrera, men Inghe redovisade tydliga fall långt innan det fanns sociala möjligheter som kunde bistå effektivt.

Vilket pregnant budskap för blivande läkare! Men där fanns en tydlig tanke bakom Inghes medryckande presentationer. Tidigt under kursen viskades det att han var kommunist, och några ville ifrågasätta hans beskrivningar, de flesta var ju från konservativa familjer. Men min nyfikenhet, jag som kom utifrån, bara stegrades.

Tjugotvå år gammal, 1932, och nyss med. kand. var Inghe drivkraften bakom bildandet av Riksförbundet för Sexuell Upplysning, RFSU. Inghe och hans kollega, den legendariske Skå-Gustav Jonsson ställde genast upp för abortrådgiv-

Skå-Gustav Jonsson och Maj-Britt Inghe

ning och pessarinprovning. Samma år startade man "Populär tidskrift för sexuell upplysning". Där skrev Inghe artikeln "Homosexualiteten", vilken ledde till tryckfrihetsåtal.

Den 22 februari 1939 skedde en märklig omröstning på studentföreningen på Karolinska Institutet. Tio landsflyktiga tyska läkare och judar skulle ges tillstånd att verka i Sverige. Med siffrorna 263-18 antogs efter en hetsig debatt en protest mot att ge ett sådant tillstånd. Bland de 18 som var emot detta beslut och som möttes av busvisslingar under sina inlägg var bl.a. Gunnar Inghe. Ordförande var Gunnar Biörck, långt senare professor i medicin, kungens livmedikus och riksdagsman för moderaterna.

Inghe blev med sin engagerade verksamhet ute hos folket en förebild och inspirationskälla för många. Hans doktorsavhandling på engelska 1958 utgavs även i en svensk version med titeln "Fattiga i Folkhemmet" och den blev en klassiker på 678 sidor. Han blev professor i ämnet, först i Göteborg 1961-1963, sedan i Stockholm 1963-1976.

Inghes mest uppmärksammade bidrag blev "Den ofärdiga välfärden", 1966, 276 sidor, som han skrev tillsammans med sin hustru, socionomen Maj-Britt Inghe. Den spreds i hundratusentals exemplar tack vare fackföreningsrörelsen och folkrörelserna. Med ett kraftfullt språk tar den upp stora samhällsfrågor såsom tryggheten i välfärdsystemet, sjukvården, bostaden, arbetslivet m.m. Ett ofta refererat och skakande kapitel skildrar olika grupper av utstötta med ingående berättelser från samhällets bottenkikt.

En tydlig signal på vår kurs fick vi under ett studiebesök på Härlanda fängelse. Fängelsedirektören höll ett anförande kring de intagnas bekvämlighet och höga standard vad gäller bl. a. fullvärdig mat och sjukvård. Efter svaret på frågan hur det stod till med hustru och barn hemma i lägenheten, drog besöksledaren den nödvändiga slutsatsen, att det ju var familjen i övrigt som blev bestraffad,

inte främst den intagne. Fängelsedirektören avbröt genast och avlägsnade sig. Ingen kursdeltagare missar ett sådant budskap! Notera att året var 1959, långt innan ett vettigt stöd till familjen i övrigt hade tillskapats.

Jan Halldin, f.d. socialläkare, önskar med hänvisning till Gunnar Inghe att ämnet socialmedicin återigen tar klivet ut till den sociala och medicinska verklighet, där svaga och utsatta människor arbetar, bor och vårdas.

Jan Halldin

Jag saknar idag civilkuraget som inte bara teoretiskt uttrycker solidaritet med de svaga utan även verkar därefter i yrkeslivet. Gunnar Inghe's livsinsats blev inte bara pedagogisk för många generationer läkare utan den gav rejäla avtryck i hela samhället.

Var finns hans efterföljare?

*Karl-Anders Karlsson
Professor emeritus
Sablgrenska Akademin*